

УДК 378.12

Кузьменко В.В., Слюсаренко Н.В.*

ЖИТТЄВИЙ ШЛЯХ ТА НАУКОВІ ЗДОБУТКИ ПРОФЕСОРА В. К. СИДОРЕНКА

У статті описано життєвий шлях В. Сидоренка та схарактеризовано його внесок у розвиток вітчизняної педагогічної науки. Виявлено, що наукові пошуки професора спрямовувалися на творче розв'язання таких проблем: оновлення змісту трудового навчання школярів; розробка нормативних документів з підготовки вчителя трудового навчання; теорія та методика навчання школярів і студентів графічних дисциплін; науково-технічна творчість студентської молоді та методологія науково-педагогічних досліджень; інтеграційні процеси та закономірності в освіті; інформаційні технології у навчанні та ін.

Ключові слова: В. Сидоренко, етапи життєдіяльності, наукова діяльність, наукові пошуки, підготовка науково-педагогічних кадрів.

В останні десятиліття ХХ – на початку ХХІ століття в Україні започатковано цілу низку досліджень, предметом наукового пошуку яких є персоналії. Це цілком логічно, оскільки від активної діяльності певних осіб залежить хід нашої історії та позитивні зміни нашого суспільства. Серед таких персоналій, зокрема, слід назвати А. Макаренка, В. Сухомлинського, І. Ткаченка, О. Захаренка, Д. Тхоржевського та ін. Вибір саме цих постатей не є випадковим, адже вони визначали й реалізовували на практиці стратегічні завдання трудової підготовки підростаючого покоління. До таких постатей належить і Віктор Костянтинівич Сидоренко (1951-2013) – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент Національної академії педагогічних наук України.

Нещодавно на сторінках вітчизняних видань почала з'являтися інформація щодо життєдіяльності В. Сидоренка. До прикладу, це такі видання: «Наукова школа Сидоренка В. К.» (2005); «Науковці України еліта держави» (2010); «Український педагогічний енциклопедичний словник» (2011); «Щедрий учительський дар (до ювілею В. К. Сидоренка)» (2006, 2011); «Таврійський вісник освіти» (2011, 2013) та ін. Однак ознайомлення з цими публікаціями дозволяє констатувати, що всі вони зосереджують увагу читача переважно на бібліографічних даних вітчизняного вченого, певною мірою залишаючи поза належною увагою його наукові пошуки та здобутки.

Мета статті – проаналізувати життєвий шлях В. Сидоренка, виявити та схарактеризувати його внесок у розвиток вітчизняної педагогічної науки.

Для того, щоб схарактеризувати внесок В. Сидоренка у розвиток вітчизняної педагогічної науки, спробуємо спочатку проаналізувати його життєвий та науковий шлях. Замітимо, що він не був простим, оскільки, щоб чогось домогтися, хлопцю – уродженцю провінційного містечка – треба було невпинно працювати, долаючи одну життєву сходинку за іншою (табл. 1).

Таблиця 1

Життєвий та науковий шлях професора В. Сидоренка

Роки	Події та факти
1	2
1951	Народився 27 лютого в місті Біла Церква Київської області
1958-1968	Навчався в середній загальноосвітній школі селища Борове Фастівського району Київської області; у музичній школі м. Фастів
1968-1971	Навчався на механічному відділенні Київського технікуму радіоелектроніки, яке закінчив з відзнакою
1977	Закінчив з відзнакою механіко-машинобудівний факультет Київського політехнічного інституту
1977	Працював інженером науково-дослідного сектору кафедри інструментального виробництва Київського політехнічного інституту

* © Кузьменко В.В., Слюсаренко Н.В.

Продовження табл. 1

1	2
1977-2006	Працював у Національному педагогічному університеті імені М.П.Драгоманова, де він пройшов шлях від асистента (1977) до професора (1996), завідувача кафедри трудового навчання і креслення (2000)
1987	Захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
1988	Отримав вчене звання доцента
1995	Захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук
1997	Отримав вчене звання професора
2000	Нагороджений почесним знаком «Відмінник освіти України»
2002	Нагороджений Почесною Грамотою МОН України
2003	Обраний членом-кореспондентом Академії педагогічних наук України по відділенню дидактики, методики та інформаційних технологій в освіті
2004	Обраний Почесним професором Чернігівського державного педагогічного університету імені Т.Г.Шевченка
2005	Нагороджений знаком МОН України «За наукові досягнення», Почесною Грамотою МОН України
2006	Нагороджений Почесною Грамотою Верховної Ради України, Почесною Грамотою АПН України
2007	Обраний членом Президії Академії педагогічних наук України
2006-2008	Працював директором-організатором, директором Інституту професійно-технічної освіти Академії педагогічних наук України
2008	Обраний дійсним членом Міжнародної академії проблем людини в авіації і космонавтиці
2009-2013	Працював завідувачем кафедри методики навчання та управління навчальними закладами Національного університету біоресурсів і природокористування України
2010-2013	Працював директором навчально-наукового центру підготовки та атестації наукових та науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації Національного університету біоресурсів і природокористування України
2013	Помер 16 листопада

Джерела: [1-8].

Життєвий та науковий шлях Віктора Костянтиновича, представлений у таблиці 1, можна умовно поділити на кілька етапів: 1) базисний (1951-1968); 2) набуття досвіду (1968-1977); 3) дослідницький (1977-1995); 4) активної наукової діяльності (1995-2013).

Кожен із вищеназваних етапів є досить цікавим у контексті вивчення особистості В. Сидоренка.

Так, ще у шкільні роки (базисний етап) Віктор вирізнявся серед однокласників своєю цілеспрямованістю, наполегливістю, обов'язковістю, врівноваженістю, скромністю, доброзичливістю, товариськістю. Він добре вчився в середній школі, а також успішно закінчив музичну школу. До речі, матеріали про його життєдіяльність зберігаються в Музеї Борівської середньої загальноосвітньої школи.

Відомо, що «найбільшим його захопленням у шкільні роки були книги. Коло читацьких інтересів було досить широким: художня література, науково-популярні видання про природу і техніку. Були і намагання щось писати самому. Одного разу (це було у восьмому класі) його нарис про сім'ю солдата, що загинув у вирі другої світової війни, навіть зацікавив кореспондентів районної газети. А випускний твір у десятому класі він єдиний написав на п'ятірку, що було цілковитою несподіванкою навіть для його вчителів мови та літератури. Темою твору було обрано патріотизм у творчості радянського письменника Олеса Гончара [1].

На етапі набуття досвіду він не лише з відзнакою закінчив Київський технікум радіоелектроніки та Київський політехнічний інститут, а й щоліта «працював у будівельних загонах по всьому Радянському Союзу» (зокрема на будівельних

майданчиках північного Казахстану та східного Сибіру). Ці поїздки ставали для нього «школою життя, формування характеру і громадянської зрілості» [1; 5].

Уже у студентські роки Віктор «активно провадив науковий пошук: став співавтором наукових публікацій та технічних винаходів у галузі створення прогресивних металорізальних інструментів, був неодноразовим переможцем Всесоюзного конкурсу на кращу студентську наукову роботу в галузі технічних наук. Його сміливі на той час ідеї в галузі інструментального виробництва знайшли визнання і підтримку серед провідних учених інститутів Проблем матеріалознавства і Надтвердих матеріалів АН України» [5].

Дослідницький етап став визначальним для всієї подальшої наукової діяльності майбутнього професора. Хоч «перед молодим дослідником відкривалися широкі перспективи проведення досліджень в галузі теорії проектування металорізальних інструментів, оснащених надтвердими синтетичними матеріалами, але доля розпорядилася інакше» [1].

Існує думка, що викладачем В. Сидоренко став випадково. На противагу цьому маємо зауважити, що його однокласники та однокурсники у своїх численних спогадах розповідають про те, як Віктор допомагав їм у навчанні, із задоволенням пояснював незрозуміле, завжди згадував своїх учителів та наставників (А. Дурицький, Ю. Слуцький, О. Мойсеєнко та ін.), брав з них приклад.

Викладацьку діяльність він розпочав на кафедрі трудового навчання і креслення Київського державного педагогічного інституту (нині Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова) 1977 року, і саме цього року вищеназвану кафедру очолив Дмитро Олександрович Тхоржевський.

Немає сумніву, що «професійне зростання та творче становлення В. Сидоренка відбувалося під впливом багатьох його особистісних чинників: відданість улюбленій справі, прагнення до самовдосконалення та самоствердження тощо», однак «вирішальна роль у цьому належить його тісній співпраці упродовж 25 років з відомим ученим-педагогом академіком Д. О. Тхоржевським». Крім того «значний вплив на формування наукового дару Віктора Сидоренка мала його багаторічна співпраця з Всесоюзним науково-дослідним інститутом професійно-технічної освіти (Ленінград, 1978-1991 рр.) і науково-дослідним інститутом трудового навчання і профорієнтації АПН СРСР (Москва, 1980-1992 рр.)»; багаторазові зустрічі та підтримка його ідей видатними вченими-педагогами П. Атутовим, С. Батишевим, А. Біляєвою, В. Бондарем, С. Гончаренком, І. Зязюном, В. Качневим, А. Киверялгом, А. Кірсановим, В. Мадзігоном, М. Махмутовим та ін. [1].

У такому осередку В. Сидоренко пройшов шлях від асистента (1977) до доцента (1988), а також захистив дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата (1987) та доктора (1995) педагогічних наук.

Початком етапу активної наукової діяльності вважаємо 1995 рік, коли Віктор Костянтинівич в статусі доктора педагогічних наук із завзяттям береться за будь-яку справу, намагаючись зробити якомога більше для освітянської галузі України.

Так сталося, що впродовж етапу активної наукової діяльності він змінив кілька посад, але на кожній виявив себе як справжній «трудоголік», ніколи не шкодував часу і сил для розв'язання багатьох актуальних педагогічних проблем, для підготовки науково-педагогічних кадрів. Це був висококваліфікований і високорезультативний фахівець, спроможний глибоко проаналізувати, осмислити та розв'язати будь-яку педагогічну проблему, критично поставитись до неправильно сформульованої думки, невдало висловленої тези, нечіткої відповіді на поставлене запитання, недоречного прикладу тощо.

Наукові пошуки професора (це вчене звання В. Сидоренко отримав 1997 року) спрямовувалися на творче розв'язання таких проблем: оновлення змісту трудового навчання школярів, що знайшло відображення в розробленому під його керівництвом Державному стандарті освітньої галузі «Технологія»; розробка нормативних документів

з підготовки вчителя трудового навчання; трудове навчання школярів, їх професійне самовизначення та розумовий розвиток; теорія та методика навчання школярів і студентів графічних дисциплін; науково-технічна творчість студентської молоді та методологія науково-педагогічних досліджень; інтеграційні процеси та закономірності в освіті; інформаційні технології у навчанні та ін. [2].

Він був «ініціатором проведення в Україні комплексних досліджень у галузі розвитку науково-технічної творчості студентської молоді та методології науково-педагогічних досліджень. Широкого визнання набула його концепція залучення студентської молоді до науково-дослідницької діяльності, втіленням якої стали принципово нові навчальні дисципліни та навчальні посібники з основ наукових досліджень для вищих педагогічних навчальних закладів» [1].

Значну увагу вчений приділяв роботі науково-методичної комісії з трудового навчання та секції трудової підготовки науково-методичної комісії з педагогічної освіти науково-методичної ради МОН України, які очолював. Під його керівництвом комісія та секція зробили вагомий внесок у розробку нормативних навчально-програмних документів з трудового навчання школярів і з підготовки вчителів трудового навчання.

Професор В. Сидоренко в різні періоди був або головою, або заступником голови, або членом спеціалізованих вчених рад із захисту кандидатських і докторських дисертацій, зокрема: в Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова, Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка, Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського, Інституті професійно-технічної освіти Академії педагогічних наук України, Інституті педагогіки Національної академії педагогічних наук України, Національному університеті біоресурсів і природокористування України, Чернігівському державному педагогічному університеті імені Т. Г. Шевченка та ін.

Особливе місце в діяльності Віктора Костянтиновича займала підготовка науково-педагогічних кадрів, а саме: керівництво аспірантами і здобувачами наукового ступеня кандидата та доктора педагогічних наук. Його вихованці (понад 100 кандидатів і докторів наук) успішно захистили дисертації, зокрема з актуальних проблем теорії та методики трудової і графічної підготовки, і гідно продовжують справу свого ВЧИТЕЛЯ. Серед них: О. Джеджула (Вінниця), С. Білевич, М. Бондаренко, М. Коломієць, В. Харламенко, Н. Щетина (Глухів), Є. Кулик, І. Нищак, Л. Оршанський (Дрогобич), І. Агалець, І. Голіяд, І. Жерноклеєв, Д. Кільдеров, В. Манько, Т. Мачача, Р. Сопівник, В. Юрженко (Київ), О. Зеленська (Львів), С. Шабага (Кременець), М. Юсупова (Одеса), В. Васенко (Переяслав-Хмельницький), Т. Борисова, Л. Гриценко, В. Титаренко (Полтава), Б. Адабашев, Л. Тархан (Сімферополь), Д. Лазаренко, В. Стешенко (Слов'янськ), І. Гевко, С. Павх (Тернопіль), А. Терещук (Умань), В. Кузьменко, Т. Храпко (Андрушків), Р. Чепок (Херсон), В. Давидович (Чернівці), Т. Ковбаса, Ю. Ковбаса, Г. Нітченко, О. Торубара, Ю. Шарাপова (Чернігів) і багато інших.

Зокрема першою аспіранткою В. Сидоренка була Степанія Петрівна Павх. 1999 року вона захистила дисертацію «Національне виховання учнів гімназії в процесі трудового навчання» та здобула науковий ступінь кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.02 – теорія та методика трудового навчання. Нині С. Павх – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри трудового навчання Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

Ось ще кілька колишніх учнів Віктора Костянтиновича:

Олена Джеджула – доктор педагогічних наук, професор кафедри загальнотехнічних дисциплін Вінницького національного аграрного університету. Дисертацію «Теорія і методика графічної підготовки студентів інженерних спеціальностей вищих навчальних закладів» захистила в 2007 році та здобула науковий ступінь доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Ігор Жерноклеєв – доктор педагогічних наук, професор кафедри теорії і методики технологічної освіти, креслення та комп'ютерної графіки Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Під керівництвом В. Сидоренка захистив кандидатську і докторську дисертації. Тема кандидатської дисертації – «Педагогічні умови забезпечення професійного самовизначення учнів основної школи на уроках трудового навчання». 2013 року захистив докторську дисертацію за темою «Система підготовки майбутніх учителів технологій у країнах Північної Європи» зі спеціальності 13.00.02 – теорія і методика навчання технологій.

Олена Зеленська – доктор педагогічних наук, професор кафедри іноземних мов Львівського державного університету внутрішніх справ. 2013 року захистила докторську дисертацію за темою «Теоретичні та методичні засади культурологічної підготовки курсантів вищих навчальних закладів МВС України» зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Василь Кузьменко – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки і психології КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти». Докторську дисертацію за темою «Теоретичні і методичні засади формування в учнів наукової картини світу в історії розвитку шкільної освіти (XX століття)» зі спеціальності 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки захистив у 2009 році.

Євген Кулик – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри основ виробництва та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. Докторську дисертацію «Теорія і практика підготовки майбутніх учителів трудового навчання до педагогічної дослідницької діяльності» зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти захистив у 2006 році.

Леонід Оршанський – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри методики трудового і професійного навчання та декоративно-ужиткового мистецтва Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Докторську дисертацію захистив зі спеціальності 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти 2009 року. Тема дисертації – «Теоретико-методичні засади художньо-трудової підготовки майбутніх учителів трудового навчання».

Руслан Сопівник – доктор педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри педагогіки Національного університету біоресурсів і природокористування України. 2013 року захистив докторську дисертацію за темою: «Теоретичні і методичні засади формування лідерських якостей майбутніх фахівців агропромислової галузі» зі спеціальності 13.00.07 – теорія і методика виховання.

Володимир Стешенко – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки і методики технологічної підготовки Слов'янського державного педагогічного університету. 2010 року захистив докторську дисертацію за темою «Теоретико-методологічні засади професійної підготовки майбутнього вчителя трудового навчання в умовах ступеневої освіти» зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Ленуза Тархан – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри технології і конструювання швейних виробів Кримського інженерно-педагогічного університету. 2002 року під керівництвом В. К. Сидоренка захистила кандидатську дисертацію за темою «Макетно-графічне моделювання як засіб вивчення технології швейних виробів майбутніми інженерами-педагогами». 2008 року нею захищено дисертацію «Теоретичні і методичні основи формування дидактичної компетентності майбутніх інженерів-педагогів» на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук.

Андрій Терещук – доктор педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики навчання технологій Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. 2013 року захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук з теми «Теорія і методика технологічної підготовки учнів старшої загальноосвітньої школи» зі спеціальності 13.00.02 – теорія і методика навчання технологій.

Валентина Титаренко – доктор педагогічних наук, завідувач кафедри теорії та методики технологічної освіти, декан факультету технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. 2010 року захистила докторську дисертацію за темою «Теорія і практика формування естетичної культури майбутніх учителів трудового навчання засобами українських народних промислів» зі спеціальності 13.00.02 – теорія та методика трудового навчання.

Олексій Торубара – доктор педагогічних наук, професор, декан технологічного факультету, завідувач кафедрою професійної освіти та безпеки життєдіяльності Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. 2010 року захистив докторську дисертацію за темою: «Формування готовності у майбутніх вчителів трудового навчання до використання інформаційних технологій» зі спеціальності 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти.

Маргарита Юсупова – доктор педагогічних наук, професор, з 2003 і до останніх днів свого життя (2013) працювала завідувачем кафедри інженерної і комп'ютерної графіки Одеського національного морського університету. Докторську дисертацію «Методика інтерактивного навчання графічних дисциплін у вищих технічних навчальних закладах» захищено 2010 року, спеціальність 13.00.02 – теорія та методика навчання (технічні дисципліни).

Для багатьох учених з усіх куточків України і сьогодні є цінними поради та настанови Віктора Костянтиновича, який завжди намагався поділитися своїми ідеями з колегами та молоддю, допомогти їм. Особливо сприятливими для цього стали останні роки його життя, коли він поміж іншим обіймав посаду директора навчально-наукового центру підготовки та атестації наукових та науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації Національного університету біоресурсів і природокористування України.

Професор залишив нам багату спадщину – монографії, навчальні та методичні посібники для загальноосвітніх шкіл, профтехучилищ і вищих педагогічних закладів освіти, методичні рекомендації, авторські свідоцтва, програми навчальних дисциплін, словники, статті в зарубіжних і вітчизняних виданнях тощо (понад 350 наукових і навчально-методичних праць).

Наукові ідеї та праці В. Сидоренка добре відомі в Україні та за її межами (зокрема він співпрацював з ученими-педагогами Білорусії, Великої Британії, Німеччини, Польщі, Росії, Словаччини, Хорватії, Швеції). Це закономірно, оскільки Віктор Костянтинович – видатний учений, відомий спеціаліст у галузі загальнотехнічної, трудової та графічної підготовки учнівської і студентської молоді, інтеграційних процесів в освіті.

Він був головним редактором науково-методичного журналу «Трудова підготовка в закладах освіти», членом редакційних колегій низки центральних та регіональних фахових і науково-методичних видань: «Вісник Глухівського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки», «Вісник Київського міжнародного університету. Серія: Педагогічні науки», «Молодь і ринок» (Дрогобич), «Педагогічний альманах» (Херсон), «Проблеми трудової і професійної підготовки: Науково-методичний збірник» (Слов'янськ), «Професійно-технічна освіта», «Психолого-педагогічні проблеми сільської школи: Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини», «Таврійський вісник освіти» (Херсон), «Ученые записки Крымского государственного инженерно-педагогического университета» та ін.

Протягом свого життя професор неодноразово очолював Державні екзаменаційні комісії, був експертом під час проведення атестаційних чи акредитаційних заходів.

Таким чином, вищезазначене дозволяє констатувати, що внесок В. Сидоренка в розвиток вітчизняної педагогічної науки, зокрема у розвиток трудової підготовки учнів та студентів, є різноплановим та вагомим. Його ідеї та досвід роботи знайшли безпосереднє відображення в освітніх процесах України кінця ХХ – початку ХХІ століття, сприяли становленню цілої когорти науковців і вчителів.

Науковий доробок вітчизняного вченого потребує проведення комплексного дослідження і теоретичного узагальнення. Це може бути здійснено в подальших наукових пошуках.

Література:

1. Віктор Сидоренко – вчений, педагог [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uadocs.exdat.com/docs/index-299208.html/>. – Загол. з екрану.
2. Кузьменко В. В., Слюсаренко Н. В. Вогонь серця професора В. К. Сидоренка / В. В. Кузьменко, Н. В. Слюсаренко // Таврійський вісник освіти. – 2013. – № 4. – С. 278-280.
3. Кузьменко В. В., Слюсаренко Н. В. Професор В. К. Сидоренко та його наукова школа // Таврійський вісник освіти. – 2011. – № 1. – С. 263-271.
4. Наукова школа Сидоренка В. К. // Наукові школи Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова / ред. В. П. Андрущенко, укл. В. П. Бех, Г. І. Волинка. – К. : Четверта хвиля, 2005. – С. 249-272.
5. Памяті Віктора Костянтиновича [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://borova.org/pam-yati-viktora-kostyantinovicha/>. – Загол. з екрану.
6. Сидоренко Віктор Костянтинович // Професори Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова. 1997-2005 : Біографічний довідник: До 170-річного ювілею / ред. В. П. Андрущенко, укл. В. П. Бех, Г. І. Волинка. – К. : Четверта хвиля, 2005. – С. 185-186.
7. Щедрий учительський дар (до ювілею В. К. Сидоренка) / упор. В. В. Кузьменко, Н. В. Слюсаренко. – Херсон : РІПО, 2006. – 16 с.
8. Щедрий учительський дар (до ювілею В. К. Сидоренка) / упор. В. В. Кузьменко, Н. В. Слюсаренко. – 2-е вид. доп. та перероб. – Херсон : РІПО, 2011. – 47 с.

Кузьменко В.В., Слюсаренко Н.В.

ЖИЗНЕННЫЙ ПУТЬ И НАУЧНЫЕ ДОСТИЖЕНИЯ ПРОФЕССОРА В. К. СИДОРЕНКО

В статье описан жизненный путь В. Сидоренко и охарактеризован его вклад в развитие отечественной педагогической науки. Выявлено, что научные поиски профессора были направлены на творческое решение таких проблем: обновление содержания трудового обучения школьников; разработка нормативных документов по подготовке учителя трудового обучения; теория и методика обучения школьников и студентов графическим дисциплинам; научно-техническое творчество студенческой молодежи и методология научно-педагогических исследований; интеграционные процессы и закономерности в образовании; информационные технологии в обучении и др.

Ключевые слова: В. Сидоренко, этапы жизнедеятельности, научная деятельность, научный поиск, подготовка научно-педагогических кадров.

Kuzmenko V.V., Slyusarenko N.V.

LIFE ACTIVITY AND SCIENTIFIC ACHIEVEMENTS OF PROFESSOR V.K. SIDORENKO

In the article it is described life of Doctor of Pedagogics, Professor, Associate Member of the National Academy of Pedagogics of Ukraine, V. K. Sidorenko and it is described his contribution into development of native pedagogical science. It is revealed that professor's scientific researches are directed to creative solving of following problems: renovation of content of labour training of students, which is reflected in state standards of educational sphere «Technology» developed under his management; working out normative documents dealing with training teachers of Handicrafts; labour training of students, their professional self-determination and mental development; theory and methodology of teaching graphic subjects of students; scientific and technical creative work of young people and methodology of scientific and pedagogical investigations; integrational processes and regularity in education; information technologies in education and others.

It is accentuated that the main place in the scientist's activity was given to scientific and pedagogical training of specialists: leading of postgraduate students and those who are going to get a scientific degree of Candidate or Doctor of Pedagogics. His students (more then 100 Candidates and Doctors) defended their theses successfully, including dealing with actual problems of theory and

methods of labour and graphic training.

It is concluded that V. K. Sidorenko's contribution into development of home Pedagogical science is diverse and significant, and his ideas and scientific work need complex investigation and theoretical summarizing.

Key words: V.K.Sidorenko, stages of life, scientific activity, scientific search, training of scientific and pedagogical staff.

УДК 377.3(477.7)(09)

Данилова О.І.*

ОСОБЛИВОСТІ РЕОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ХЕРСОНЩИНИ У СВІТЛІ ОСВІТНЬОЇ РЕФОРМИ 1984 РОКУ

У статті йдеться про радянську реформу загальноосвітньої і професійної школи, яка проголошена 1984 р., визначено її вплив на професійно-технічну освіту України, проаналізовано особливості реалізації у професійно-технічній освіті Херсонщини. У статті досліджено основні положення нормативно-правових документів, що свідчать про доповнення всезагальної середньої освіти молоді всезагальною професійною підготовкою, завершення організаційно-структурного оформлення середнього професійно-технічного училища як навчального закладу єдиного типу. Висвітлено особливості впровадження реформи у професійно-технічній освіті Херсонщини та зміни у навчально-виховному процесі навчального закладу, його матеріально-технічної бази, підвищенні рівня інженерно-педагогічних працівників.

Ключові слова: професійно-технічна освіта, середнє професійно-технічне училище, реформа, УРСР.

Реформування освіти, яке відбувається в сучасному українському суспільстві, базується на національних та історичних надбаннях українського народу. Однією з нагальних проблем нашої сучасності є проблема забезпечення економіки країни кваліфікованими робітниками. На сьогодні є надзвичайно актуальним вивчення проблем функціонування навчальних закладів професійно-технічної освіти України в період різних економічних та соціально-політичних реформ, адже осмислення та систематизація історико-педагогічного процесу є необхідною умовою розвитку педагогічної науки і практики, особливо в часи реформаційних змін.

Розвиток системи професійно-технічної освіти на початку 80-х років ХХ століття мав низку особливостей: у цей період зростала мережа середніх профтехучилищ, започатковувалась підготовка робітників з нових професій, здійснювався пошук організаційно-педагогічних форм підготовки учнів тощо. Реформа середньої школи і професійно-технічної освіти мала стати новим важливим кроком в якісному удосконаленні системи професійно-технічної освіти України, ще вище підняти її авторитет і значення у підготовці кваліфікованих робітничих кадрів.

Дослідженню основних напрямків реформи загальноосвітньої та професійної школи присвячено праці О. Коханка, Н. Ничкало, В. Зайчука, І. Лікарчука, Л. Березівської, І. Жорової, Н.С люсаренко та ін. Ці науковці певною мірою висвітлюють зміст зазначеної реформи з позицій сучасної історико-педагогічної науки.

Метою статті є висвітлення та аналіз напрямків, принципів та наслідків реформи загальноосвітньої і професійної школи, проголошеної 1984 р., для професійно-технічної освіти України на прикладі Херсонської області.

Квітень 1984 року назавжди увійшов в історію розвитку професійно-технічної освіти: на Пленумі ЦК КПРС було прийнято «Основні напрямки реформи загальноосвітньої і професійної школи» [7]. Документом встановлювалася така структура загальної середньої і професійної освіти:

- початкова школа – I-IV класи;

* © Данилова О.І.